

מאמר ד"ה

ויחלום תרכ"ט

מכ"ק אדמו"ר

שלמה זלמן מקאפוסט

בן כ"ק אדמו"ר יהודה ליב

בן כ"ק אדמו"ר הצמח צדק

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

יו"ל לראשונה מכת"י מעתיק

ה' כסלו תשפ"ג

נערך ע"י עקיבא שבריק

*Spreading the waters from the spring of the
Holy Baal Shem Tov requires much
time, effort and great detail.*

We need your financial support.

To donate via Paypal or Zelle

please use the links below:

לתרומות והנצחות

<http://paypal.me/ashavrick>

Zelle ashavrick@gmail.com

To be added to the weekly email, please contact me
at: Ashavrick@gmail.com

קיצור לשונו מאגרת של המגן אבות שנדפס בריש ספרו:

צריכים אנו ... להתחזק בעבודת ה' במוח ולב...ללמוד דא"ח יותר מטבעו ורגילותו...ומה שלומד דא"ח, יחשוב אח"כ בע"פ במוחו כל הדרוש כסדר ד' פעמים בהעמקה והתקשרות דעתו בחזק, וכל המרבה הרי זה משובח עד שיהיה נקנה במוחו ממש כו'. וזהו עבודה יקרה מאד שעיי"ז נעשה אדם אחר לגמרי.

(קטעים מתוך הספר המלך במסיבו כ"ה תשרי תש"ל אודות הספר מגן אבות)

כ"ק הרבי: בכלל, המאמרים מיוסדים על מאמרי הצמח צדק אלא שישנם הוספות. ועד"ז מאמרי אדמו"ר מהר"ש מיוסדים על מאמרי הצ"צ, ובפרט כפי שניתן להווכח עתה כאשר נדפסו הרבה מאמרים מהצ"צ רואים שהרבה ענינים נמצאים שם.

כ"ק הרבי: בעבר, כאמור, לא היו לומדים את ה"מגן אבות" והיתה אימרה שגורה בפי חסידים שאין ללמוד בו, אבל עתה יכולים ללמוד בו, כיון שהם מיוסדים על תורות הצ"צ.

רש"ג: מתחילה הייתי ירא ללמוד בספר "מגן אבות" אך כיון ששמעתי מכ"ק מו"ח (הריי"ץ) שהם מיוסדים על תורת הצ"צ, הוריתי היתר לעצמי.

כ"ק הרבי: הם מאמרים ערבים ("זיי זיינען גישמאקע מאמרים"), והם מיוסדים על תורת הצ"צ עם תוספת ביאור.

מאמר ויחלום

מכ"ק אדמו"ר שלמה זלמן מקאפוסט

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

הנחה משבת פרשת ויצא תרכ"ט

ויחלום¹ והנה סולם מוצב ארצה וגומר. ברבות אמור פרשה כ"ט², מלמד שהראה הקדוש ברוך הוא ליעקב, שרו של בבל עולה שבעים עווקים ויורד כו', ושל אדום עולה ולא יודע כמה, באותה שעה נתיירא יעקב, אמר אפשר שאין להם ירידה, אמר לו הקדוש ברוך הוא ואתה אל תירא עבדי יעקב, אפילו הוא עולה ויושב אצלי, משם אני מורידו כו', אמר לו הקדוש ברוך הוא ליעקב, אף אתה עולה, באותה שעה נתיירא, אמר כשם כו', אמר לו הקדוש ברוך הוא אל תירא כו', לא האמין כו', אמר לו הקדוש ברוך הוא, אלו האמנת ועלית לא ירדת, ועכשיו כו' עתידים בניך שיהיו משתעבדין

¹ המאמר נדפס כאן לראשונה מכתב יד מעתיק. וראה אור התורה בראשית חלק ה' ע' 1680. אור התורה בראשית חלק ז' ע' תתתכב.

² וזה לשונו: רבי נחמן פתח: ואתה אל תירא עבדי יעקב, מדבר ביעקב, דכתיב ויחלום והנה סולם מצב ארצה, אמר רבי שמואל בר נחמן אלו שרי אמות העולם, דאמר רבי שמואל בר נחמן מלמד שהראה הקדוש ברוך הוא ליעקב אבינו שרה של בבל עולה שבעים עוקים, ושל מדי חמשים ושנים, ושל יון מאה ושמונים ושל אדום עולה ולא יודע כמה, באותה שעה נתיירא יעקב אבינו, אמר אפשר שאין לזה ירידה, אמר לו הקדוש ברוך הוא: ואתה אל תירא עבדי יעקב, אפילו הוא עולה ויושב אצלי משם אני מורידו, הדיא הוא דכתיב אם תגביה פנשו ואם בין פוכבים שים קנף, אמר רבי ברכיה ורבי חלבו בשם רבי שמעון בן יוחאי בשם רבי מאיר מלמד שהראה הקדוש ברוך הוא ליעקב שרה של בבל עולה ויורד, ושל מדי עולה ויורד, ושל יון עולה ויורד, ושל אדום עולה ויורד, אמר הקדוש ברוך הוא ליעקב אף אתה עולה, באותה שעה נתיירא יעקב אבינו ואמר שמה חס ושלום כשם שלא ירדה אף לי כן, אמר לו הקדוש ברוך הוא: ואתה אל תירא, אם אתה עולה אין לך ירידה עולמית, לא האמין ולא עלה. אמר רבי ברכיה ורבי חלבו בשם רבי שמעון בן יוחאי, רבי מאיר היה דורש בכל זאת חטאו עוד ולא האמינו בנפלאותיו, זה אבינו יעקב שלא האמין ולא עלה, אמר לו הקדוש ברוך הוא אלו האמנת ועלית עוד לא ירדת, ועכשיו שלא האמנת ולא עלית עתידין בניך שיהיו משתעבדין בארבע מלכיות בעולם הזה במסים ובארגוניות ובזימיות ובגלגליות, באותה שעה נתיירא יעקב, אמר לפני הקדוש ברוך הוא, רבוננו של עולם יכול לעולם, אמר לו ואל תחת ישראל כי הנני מושיעך מרחוק, כמה דאת אמר מארץ רחוקה באו אלי מבבל, ואת זרעך מארץ שבבים, מגליא ומאספמאי ומחברותיה. ושב יעקב מבבל, ושקט ממדי, ושאגן מזון, ואין מחריד מאדום, כי אעשה כלה בכל הגוים אשר הדיחתך שמה, אמות העולם שהן מכלין את שדותיהן אעשה כלה, ואותך לא אעשה כלה, אבל ישראל שאין מכלים שדותיהם כמה דאת אמר: לא תכלה פאת שדך, לא אעשה כלה. ויסרתך למשפט, מיסרך ביסורין בעולם הזה כדי לנקותך מעונותיך לעתיד לבוא, אימתי בחדש השביעי.

בארבע מלכיות במסים וארנוניות, מיד נתיירא, אמר לו הקדוש ברוך הוא אל תחת ישראל כו', ולא האמינו בנפלאותיו, זה אבינו יעקב כו'.

ויש להבין מהו שנתיירא יעקב משרו של אדום יותר מכל הגוים, ועיין בדרוש המתחיל ויחלום³ אות ח' וזה לשונו, והנה מה שאמר הקדוש ברוך הוא ליעקב שיעלה כו', היינו וודאי בסולם דקדושה הנזכר לעיל. והעלייה בשני בחינות, היינו על דרך תפלה בחול שהוא העלייה מבריאה יצירה עשיה לאצילות, ותפלה דשבת שהיא העלייה עד אין סוף. ואמנם, כוונת זה, היינו שיעלה גם לענין השפעת עולם הזה, ועל ידי זה נתיירא יעקב כו', עיין שם באריכות.

ולכאורה אינן מובן, היכן מרומז זה שהכוונה שיעלה גם לענין השפעת עולם הזה. ועוד, איזה דמיון וערך העלאה של יעקב להעלאות שרו של אדום, ואיזה התחדשות הוא במעשה דסולם, שכל התורה ומצות הוא העלאת הגשמיות מבירורי נוגה, מזון לבוש ובית. וכיון שצוה הקדוש ברוך הוא ליעקב שיעלה על הסולם דקדושה, על דרך תפלה דחול ותפלה של שבת כנזכר לעיל, ממילא יתעלה גם גשמיות העולם, וזהו עיקר כוונת הקדוש ברוך הוא, ואיזו השתוות לשרו של אדום. גם יש להבין איך יעבור יעקב על ציווי הקדוש ברוך הוא, מה שאומר לו בפירוש שיעלה, ויעבור יעקב אבינו חס ושלום. ואיך אמר במדרש ולא האמינו בנפלאותיו, זה אבינו יעקב.

ולהבין כל זה היטיב, יש להקדים מה שכתוב בדרוש⁴ המתחיל זהר ויקהל דף רי"ד עמוד ב' רזא דרזין כו' אות ו' וזה לשונו, ובא לפרש איך יהיה התענוגים הגשמיים דמאכלים, אף שהוא בחינת טוב שבנוגה, מכל מקום איך יתעלה כל כך למעלה מעלה באלקות. ולזה אמר, כיון דנחית ואתסחי בגנתא דעדן בלילה, אתענג מענוגא, דוקא על ידי אמצעית בחינת הגן עדן כו', עיין שם. ויש לומר הפירוש, מה שהגן עדן הוא הממוצע, שלכאורה אינו מובן בשני דברים. ראשון, שלנגד ענג העליון מאצילות או מעצמיות המאציל, שניהם שוים, עונג הגן עדן עם העונג הגשמי ממאכלים גשמיים. ועוד, כי גם עונג שבגן עדן, הוא רחוק מערך עונג גשמי, עד שאינו נופל עליו לומר שיהיה ממוצע, שהרי אמרו, כדאי כל יסורי גיהנם וליתי לעלמא דאתי שהוא גן עדן התחתון, ויסורי שבעים שנה של איוב לא נחשבין לנגד חצי שעה יסורי גהינם. ואם כן, איזה ערך יש לעונג שבגן עדן התחתון לענג גשמי, ולגבי ענג העליון, שניהם שוים, ואיך נקרא גן עדן התחתון בשם ממוצע.

³ אור התורה להצמח צדק פרשת ויצא ע' תתמוז.

⁴ ביאורי הזהר להצמח צדק חלק ב' ע' תתמוז.

והענין הוא שכל הבירורים של כל ימות החול, עולין על ידי בחינת השבת. כי העליות הוא על דרך משל, כמו שמדינה רחוקה מאד, שולחת דורן למלך גדול רם ונישא, ומחמת עוצם הריחוק המדינה אשר לא נמצא בה לא כסף ולא זהב ואבנים טובות ומרגליות, רק חרס מחרסי האדמה, ומחמת טוב לבם אשר רצונם להתקרב אל המלך, אין להם במה להתקרב, רק על ידי הדורן של החרסים, ומחמת שרואה המלך טוב לבם אשר רצונם להתקרב אל המלך באמת, ומקבלים עליהם עול מלכותו ברצון, על כן יקבל המלך הדורן בסבר פנים יפות וברוב עונג ושעשועים בענג נפלא ועצום.

כן הוא על דרך משל למעלה, שכל הבירורים מנפש הבהמית בבחינת אתכפייא ואתהפכא באהבה ויראה, הוא על דרך דוגמא כמו חרס מחרסי אדמה, לנגד אהבה ויראה שבעולמות עליונים במלאכים ונשמות, וכל שכן למעלה יותר. ומכל מקום, הקדוש ברוך הוא מקבל ענג ושעשועים מאתכפייא של נפש הבהמית ומכל בירורי נוגה, ומקבל טוב לבם, אשר מקבלים בארץ רחוקה עול מלכותו ברצון. וכמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה, אחד המרבה ואחד הממעט, ובלבד שיכוון את לבו.

אך כאשר צריך להביא החרס, חדר לפנים מחדר, אל המלך עצמו, על ידי שרי המלוכה, צריך להיות שני דברים. ראשון, שהשרי המלוכה צריכים לידע שהמלך מקבל ענג מזה. ובאם לאו, לא היו מביאים כלל את החרס, ולא היו מקבלים כלל את החרס, ואפשר שהיו דנים את המדינה למורדים במלכות חס ושלו, איך מבזים את המלך לשלוח לו חרס אשר הוא מאוס בתכלית אפילו בעיניהם, וכל שכן לפני המלך בעצמו. אך כאשר יודעים שהמלך מקבל ענג מזה, מטוב לב המדינה הרחוקה, ומה שהריחוק יותר גדול, יותר העונג מקבלים את הדורן. השני, כאשר מקבלים את החרס, וצריכים להביא לפני המלך, מה הם עושים, מייפים את החרס ומצפים אותו בזהב ובאבנים טובות. כי לפי ערכם, אין זה כבוד המלך להביא את החרס כמו שהוא, כיון שאצלם יש זהב ואבנים טובות. על כן, כאשר באים אל המלך עם החרס, מייפים בכל יכולתם שיהיה לו איזה תואר והדר.

נמצא, שבאמת, לגבי עונג המלך, אין שום נפקא מינה בין כשהוא מצופה זהב או לאו, ועיקר הענג הוא מטוב לב. ולגבי רוממות המלך, שוים החרס עם האבנים יקרים ומאירים. אך מכל מקום, שרי המלוכה, הם בעצמם אין ביכולתם להביא חרס, ובעיניהם אין זה כבוד המלך שיביא שר נכבד דורן למלך חרסי אדמה. כן הוא למעלה, כתיב וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד, וזהו העונג אשר נתגלה בעולמות בצלותא דמעלי שבתא, אשר הקדוש ברוך הוא מקבל עונג מעבודת הבירורים שכל אדם מברר בשית יומין דחול. וזהו אתפשטותא רוחא דההוא נקודה. דהנקודה הוא מלכות, ואין מלך בלא עם, ודוקא על מדינות רחוקים ואתפשטותא דרוחא, הוא גילוי

עונג העליון בעולמות, ועל ידי זה נתעלה כל הבירורים של ימות החול. אך כאשר נתעלה למעלה, מייפים אותם כפי ערך העולם שנתעלה, וזהו מטטרו"ן קושר כתרים לקונו מתפילותיהן של ישראל, ומלאכים עליונים גפיף לה ונשיק לה ומפשיטין אותן מישותן וגסותם. וראשית ההפשטה מגשמיות, הוא בגן עדן התחתון.

ומובן מכל הנזכר לעיל, שהגם שלגבי הקדוש ברוך הוא, עיקר העונג הוא דוקא מחרס, מחרסי אדמה, מאדם בגוף הגשמי אשר יסודו מעפר, ואתכפייא דנפש הבהמית דוקא, יותר מכל העליות של עולמות עליונים. מכל מקום, ההפשטה מגשמיות, הוא על ידי כל צבא מעלה, שכל אחד מכבד המלך כפי כחו ויכולתו. והנה אחר כך, ביומא דשבתא, הוא על דרך משל כאשר מביאים החרס אל המלך, מה עושה המלך, ממשיך כל האבנים טובים ומאירים מהחרס בעצמו, שכל הכתרים אשר עשו שרי המלוכה סביב החרס, הוא אינו מהחרס עצמו, רק הוא נוסף על החרס. אבל המלך בכבודו ובעצמו, מחמת יקרת החרס בעיניו, ממשיך מהחרס בעצמו כל התענוגים ושעשועים המסולאים מזהב ומפז רב. וזהו וקראת לשבת ענג, שבתא דיומא, במה מענגו, באכילה ושתיה גשמית, ענוגא דגופא דוקא כנזכר לעיל, ודי למבין.

(ב) והנה, כל הפירושים במדרש על בחינת סולם, הם דברי אלקים חיים וכולם הם אמת, ובחינת סולם זה סיני, וכבש, וחלומו של נבוכדנצר. ופירוש הרמ"ז, שסולם זה יסוד. ולפי המקדש מלך, סולם זה מלכות. ושניהם נקרא ממוצעים, בין יסוד בין מלכות. וכן חלומו של נבוכדנצר, הצלם הוא קליפת נוגה, הוא ממוצע בין הקדושה לשלש קליפות הטמאות. והנה בקליפת נוגה יש גם כן מדריגות, וזהו ראשו דהב טב, דרעוהי כסף טב, מעוהי די נחש, שקוהי די פרזל. וזהו ארבע מדריגות בקליפת נוגה, קליפה דאצילות וקליפה דבריאה רובו טוב ומיעוטו רע, קליפה דיצירה חציו טוב וחציו רע, קליפה דעשיה רובו רע ומיעוטו טוב. וכל זה קליפת נוגה, שיש בה עדיין מיעוט טוב, אף בקליפה דעשיה. אבל שלש קליפות הטמאות, אין בהם טוב כלל.

ולהבין ארבע מדריגות הנזכר לעיל, הנה קליפה דאצילות הוא על דרך שטן לשם שמים נתכוון. והגם שהכוונה הוא לשם שמים ואין בו שום פניה דלגמריה, ועל כן נקרא אצילות, אצל וסמוך, שאין לו בחינת דלגרמיה כלל, רק לשם שמים, מכל מקום, הלבוש שמתלבש הוא רע והוא לבוש דבריאה, וזהו שמדור ומשכן קליפות דאצילות הוא בבריאה, שהוא כמשל הזונה עם בן המלך, עיין בדרוש המתחיל ויחלוס⁵ אות ז', והוא צדיק ורע לו, עיין שם. וזהו שרש ומקור הגבורה, כי אור החסד אינו מתעבה, והוא מחמת מדריגות בחינת החסד בעצמו, אי אפשר לו להתלבש בלבוש של רע, הן

⁵ אור התורה להצמח צדק פרשת ויצא ע' תתמה.

לפתות כמשל הזונה, או בלבוש של יסורים כמו יסורי איוב. וההלבשה בלבוש, הוא מחמת בחינת הגבורה, שזהו בחינת צמצום והסתר.

וכן הוא על דרך העבודה גם כן, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה, הכל יודעים כו', וכל המנבל את פיו, מזכירין לו כו'. שזהו גם כן מחמת מדריגות הנפש האלקית, אי אפשר לו להתלבש בלבוש זר לדבר חס ושלוש נבלה, אף שיעשה מזה ליצנות ויבטל זאת וימאס זאת, מכל מקום אי אפשר לו כלל לדבר בזה. וזהו הכח, בלתי ימצא כי אם בנפש מישראל, וזהו לב חכם לימין מסטרא דחסד, ולב כסיל לשמאל, שיוכל להתלבש בלבוש זר.

וזהו שרש ומקור אחר כך לקליפה דבריאה, אשר לכן ימצא בה מיעוט רע גם כן, וזהו פניה דלגרמיה, שיהיה עובד ה' באמת באהבה ויראה, שיהיה לו טוב מזה ברוחניות ובגשמיות, וזהו כסף טב, כי קליפה דאצילות נקרא דהב טב. ואחר כך קליפה דיצירה, חציו טוב וחציו רע, והוא על דרך מזיעתן של חיות הקודש נהר דינור נגיד ונפיק, והוא לפי ערך האהבה לאלקות, כך הוא רוצה לנקום נקמה מן ההיפוך, וזהו חציו רע, כי בקדושה אין שייך לנקום נקמה, כמו ארבע מיתות בית דין, על דרך המבואר בתורה הנקרא תורת חסד, שצריך להיות ואהבת לרעך כמוך, ברור לו מיתה יפה, כי הגם שצריכים להמית אותו, כי טובתו הוא לעולם הבא, מכל מקום אין צריך לנקום לו נקמה חס ושלוש, ואדרבה צריך להקל עליו.

ומה שכתוב לעשות נקמה בגוים, היינו דוקא ברע גמור, שאין בו בחינת טוב כלל. אבל מי שיש בו טוב, אסור לנקום בו, והנקמה הוא רע. ואחר כך בעשיה, רובו רע ומיעוטו טוב, הוא קנאה שמתקנא בחבירו על שהוא אדם כשר וירא ה', ההיפוך מקדושה שנותנים באהבה רשות זה לזה להקדיש ליוצרם. אבל קליפת נוגה דעשיה, רובו רע, שרוצה שיהיה הוא חד בדרא ולא חבירו. ומכל מקום, קצת טוב יש בו, שרוצה בחינת קדושה. אבל שלש קליפות הטמאות לגמרי, אינם רוצים כלל דבר שבקדושה, ואינם שייכים כלל לקדושה, רק למלאות תאות גופם ושרירות לבם הטמאה, רק רע כל היום.

ג) והנה כאשר הראה הקדוש ברוך הוא את הסולם ליעקב אבינו עליו השלום, חלומו של נבוכדנצר, שהוא הצלם בחינת קליפת נוגה, ושרו של אדום עולה, ואינו יודע כמה, שהוא העליות קליפת נוגה. ששלש שרי בכל מדי ויון, הם שלש קליפות הטמאות, אשר כוחשים באלקות ובהשגחתו. אבל בחינת קליפת נוגה, שהוא שרו של אדום, מאמין במציאות אלקות, אשר הוא משגיח וזן ומפרנס לכל. ועל כן, כאשר עלה שרו של אדום, היינו לבחינת אשר כחשיכה כאורה, שעל ידי שמאמין באלקות שהוא נותן

גשמיות, ובו תלוי, והוא מבקש מה' שיתן לו בני חיי ומזוני, ויודע שכל הטוב תלוי בהקדוש ברוך הוא. שאם לא ימרוד בהקדוש ברוך הוא, יקבל טוב. ואם לאו, יענש. וירא מה' למרוד בו, וזהו יראת העונש, יראת גרים.

וכאשר ראה יעקב זה, נתיירא. ועל כן, מפני כל הקליפות, לא נתיירא כלל. שהגם שקמיה כחשיכה כאורה, ועבדים היינו לפרעה, מכל מקום ויוצאינו ה' אלקינו ממצרים, שאבא ואימא הלבישו לזרועות דאריך. שהגם שקמיה כחשיכה כאורה, מכל מקום על ידי שרי המלוכה הממוצעים, אינם מניחים לעלות רע גמור, ומאוס בתכלית, ודוחים אותו ומשליכים בעמקי שאול. ועם שקמיה כחשיכה כו', הם מלבישים בחינות הנזכר לעיל לנשמות ישראל דוקא הנקראים בנים למקום, שיהיה מועיל ושמע צקעתם לפני ה', ויקובל תשובתם, מפני שקמיה כחשיכה כאורה, אבל לא רע חס ושלום. אבל מפני שרו של אדום, שעלה עד בחינת דקמיה כחשיכה כאורה, ירא יעקב. שאפשר, שעל דרך משל הדורן שמביאה המדינה רחוקה החרס אל המלך, אינו צריך שרי המלכות לייפותה כלל ולהפשיטה מגשמיותה, רק צריכים להביא כמו שהיא, בלי שום תוספת וגרעון כלל. ואם כן, כשמתפלל ומבקש מה' שיתן לו בני חיי ומזוני גשמיים, כן הוא נתעלה לפני ה', שקמיה הכל שוין, גשמיות כמו רוחניות, רק רחמנא ליבא בעי. ועל כן, כשמאמין בה', ומבקש באמת שיעזור לו ה' בהצטרכותו הגשמיות, נתקבל לפני ה', כמו מי שמבקש חיים רוחניים. וזה היה ירא יעקב, שלפי זה יהיה אדם טרוד ומוטרד בכל תענוגי עולם הזה, ויפטור את עצמו מתורה ועבודה, רק בבחינת האמונה בה', שביכולתו למלאות כל בקשתו והצטרכותו, ולפניו נחשב גשמיות כמו רוחניות. ואמר לו הקדוש ברוך הוא, ואתה אל תירא עבדי יעקב. כי באמת, הגם שבשבת עולה הטוב שבנוגה, מכל מקום, כשהרע רוצה לעלות חס ושלום, אינן מניחים לו. וזהו הרחיצה בחמין ערב שבת, וזהו אש לפניו תלך ותלהט סביב צריו. ואף אם מגביה את עצמו לעלות, מכל מקום, משם אורידך נאום ה', ודי למבין.

והנה זהו עליות שרו של אדום, שהוא רע של קליפת נוגה, הכל לגרמיה כנזכר לעיל. אבל כאשר רצה הקדוש ברוך הוא שיעלה יעקב על הסולם, שהוא סולם דקדושה, ומכל מקום מרומז בזה חלומו של נבוכדנצר גם כן, היינו עליות טוב שבנוגה, וזהו כמו ההפשטה בגן עדן התחתון מגשמיות, וכך עד רום המעלות מטטרו"ן קושר כתרים כנזכר לעיל, כן הוא ההפשטה של יעקב עבדי, שהגם שיתפלל ויבקש גשמיות העולם, מכל מקום הכל יהיה לשם שמים נתכוון, בלא פניה דלגרמיה, רק שעל ידי גשמיות יוכל להתקיים רצונו של הקדוש ברוך הוא בתורה ומצות, וזהו חפצו האמיתי, וכמו אם אין קמח אין תורה, וזהו הטוב שבנוגה לשם שמים נתכוון, ויהיה עליות הטוב

שבנוגה כמו העליות של שבת, במה מענגו, באכילה ושתייה, והוא מצוה לשם שמים, אשר אין בה שום יניקה לחיצונים, פרש חגיכם, ולא פרש שבתכם.

וזהו אם עלית לא ירדת. אבל יעקב היה ירא, שכיון שטוב שבנוגה יתעלה, אפשר שגם הרע יהיה מעורב, ויהיה מזה איזה אחיזה של הרע, על דרך שטן לשם שמים נתכוון, היינו הגם שיתפלל האדם שיתן לו ה' גשמיות בבני חיי ומזוני כדי לעבוד ה', מכל מקום לא האמין שלא יהיה בזה שום פניה דלגרמיה, שקצת אחיזה יש בזה הרע דקליפת נוגה, שרוצה שיהיה לו טוב בגשמיות, ויתענג תענוג גשמי לא לשם שמים בלבד. והגם שיעקב בעצמו לא היה שייכות לבחינת נוגה, אבל לא האמין, והיה ירא עבור נשמות שלנו, איך שהתקשרות הנפש בגוף חזק מאד בהרע שבקליפת נוגה, ויטעה האדם בעצמו, אף שכוונתו לשם שמים מאד לעבוד את ה', מכל מקום יש בזה איזה אחיזה ותערובות הרע דקליפת נוגה, כמו שרו של אדום.

(ואפשר לומר שזה מרומז גם כן בלשון המדרש, ולא האמינו בנפלאותיו, זה אבינו יעקב, ולא קאמר זה יעקב אבינו. וגם מהו ולא האמינו בנפלאותיו, לשון רבים. אך באמת, יעקב בעצמו, בוודאי בכחו לעלות הטוב שבנוגה, בלתי שום שמץ תערובת הרע שבנוגה. אך היה חושש וירא, אם יהיה בכח שלנו. ועל כן היה ירא שיהיה סדר העבודה שיתפלל על גשמיות, כדי שעל ידי זה יכול לעבוד את ה', שאפשר שאין זה אמת לאמיתו, ועיין באגרת הקודש בדרוש המתחיל אהוביי אחיי ורעיי עיין שם).

אך מכל מקום, הקדוש ברוך הוא רצה שיעלה על הסולם, ואפשר להיות סדר העבודה על דרך שמבואר בירושלמי, ובחרת בחיים, זה אומנות. פירוש, שיבחור האדם שיחיה חיים גשמיים בכל טוב, ומכל מקום לא יהיה נפרד מאלקות, כמו האבות וכמו יוסף הצדיק או כמו רבי, כדי שעל ידי זה יתרומם ויתעלה שמו של הקדוש ברוך הוא ביותר, שזהו נפלאותיו, כחו הכל יכול, וזהו וברחת בחיים, זה אומנות. פירוש, שאל יאמר האדם, כיון שחיים גשמיים אינם נחשבים לכלום, הבלי העולם, ואם כן החסרון חס ושלוש וההעדר מחיים גשמיים, אין זה יסורים כלל ולא ידאוג כלל, ואם כן חס ושלוש לא ישוב כלל ולא יחוש להיסורים שמביא עליו הקדוש ברוך הוא חס ושלוש, ויטעה בעצמו שזה הפירוש שמחים ביסורים רחמנא לצלן.

והאמת אינו כן, שאדרבה שצריך לבחור גשמיות, ועל דרך שלא יהיה נפרד כמו כחו הכל יכול, ובזה יתעלה יותר ויתקדש שמו, אך אף שהוא ביטוש באמת ויסורים, מכל מקום צריך לשמוח, כמו שכתוב באגרת הקודש הנזכר לעיל, כמשל מלך גדול ונורא הרוחץ בכבודו ובעצמו צואת בנו יחידו, מרוב אהבה, כמו שכתוב אם רחץ כו' ברוח משפט כו'. ועל כן, אפשר שיהיה שני הבחינות, שהבחירה הוא הגשמיות, ומכל מקום,

בהעדר חס ושלום, הוא שמח, ועל ידי זה נמתק הדין. אך כאשר לא עלה, מפני שירא שמכל מקום לא יבא האדם לבחינת זו, אמר לו הקדוש ברוך הוא, ישתעבדו בניך בארבע מלכיות במסים וארנוניות, שאז הבקשה על הצטרפות הגשמיות, הוא בלי שום פניה דלגרמיה, שאין לאדם טובה מזה ואיזה תענוג, רק שמוכרח הוא לשאת עול המסים וארנוניות.

ועתה יש להבין שני הפירושים בסולם, לפי דעת הרמ"ז והמקדש מלך. שלפי דעת המקדש מלך, שבחינת סולם הוא מלכות, וכן הוא תפלת החול, הנה זהו לפי פירוש המדרש, שסולם זהו כבש, אתכפייא ובירור נפש הבהמית, ועל ידי זה מוצב ארצה זהו המזבח, וראשו מגיע השמימה אלו הקרבנות. והפירוש, שזהו בחינת אתהפכא, כי מאתכפייא יבא לבחינת אתהפכא, והוא ענין העלאת הנרות. וזהו מוצב ארצה, שהמלכות יורדת בבריאה יצירה עשיה, עד שמלכותו בכל משלה, רגליה יורדות כו'. ועם לעוברי רצונו כך, לעושי רצונו על אחת כמה וכמה. זהו לפי פירוש המקדש מלך.

ולפי פירוש הרמ"ז, שסולם הוא יסוד, והוא תפלת השבת, אותיות תשב, זהו לפי פירוש המדרש רבה, סולם זה סיני, שמשם ירדה שנאה לאומות העולם. והוא על דרך אדם הראשון, אשר נצטווה שלא יביט כלל בהיכלות הקליפות, והוא בחינת אהבה רבה בתענוגים. ומכל מקום, לבא לבחינת זו, שלא יביט כלל בהרע, וירחק ממנו כמטחוי קשת, הוא על ידי שסולם מוצב ארצה, שהוא בחינת יסוד דנוקבא, שהוא התקשרות והעלאת המלכות, בחינת ואל אישך תשוקתך, והוא בחינת ומדריגת תשובה, כמו על דרך משל הבעל תשובה, איך שיודע צרת נפשו שהרע עשה לו, שונא את הרע ומאוס אצלו ובורח ממנו. ולזה הבחינה, יבא בחינת צדיק יסוד עולם גם כן, להיות מרחיק את הרע, לעקרו מן העולם, זהו בכח הצדיק שבא לבחינת ומדריגת בעל תשובה. וזהו ההפרש בין בחינת בעל תשובה לבד, אמרינן לנזירא סחור סחור, תשובת הגדר. אבל צדיק ובעל תשובה, הוא מעקיר את הרע משרש שרשו, וזהו סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, ודי למבין.

סליק.